

עקב ה

עס אַראָפּ — אַז דורך דעם וואָס מ'איז קובע אַ מזוזה אויפן פתח הבית, היט דער אויבערשטער דעם בית (מלך בריד מבפנים ועבדיו שומרין אותו מבחוץ ואתם ישנין על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ)⁸;

וואָס אַט די שמירה, וואָס ווערט אויפגעטאַן דורך מצות מזוזה, איז ניט אַן ענין פון שכר מצוה, נאָר דאָס איז (ווי דער ב"ח⁹ איז מסביר) אַ הנאה וריוח מגוף המצוה עצמה.. נוסף לו על השכר כו". און דערמיט איז דער ב"ח מסביר דאָס וואָס דער טור שרייבט אַז די שמירה דורך דער מזוזה איז גדולה מזה" — „גרעסער" פון דעם שכר „למען ירבו וגו'"¹⁰ — ווייל דאָס איז אַ הנאה „מגוף המצוה עצמה".

א. צוזאַמען מיטן ציווי אויף מצות מזוזה (בפרשתנו¹¹), וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, זאָגט אַן די תורה (גלייך נאָכדעם¹²) אויך דעם שכר המצוה: „למען ירבו ימיכם וימי בניכם גו"; און ווי עס ווערט אַראָפּגעבראַכט אַלס אַ פסק־דין אין שו"ע¹³: „כל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו וכו'".

אין דעם ענין הודעת השכר גלייכט זיך אויס מצות מזוזה מיט נאָך געוויסע מצות וואָס די תורה גיט צו וויסן בפירוש זייער שכר (ווי כיבוד או"א¹⁴, וכי"ב¹⁵); מ'געפינט אָבער אין מצות מזוזה אַן ענין נוסף וואָס מען געפינט ניט ביי אַנדערע מצות:

חז"ל זאָגן — און דער טור¹⁶ ברענגט

(1) יא, כ.

(2) שם, כא.

(3) יו"ד סרפיה. ובטור שם מוסיף. שהבית נשמר על ידה ומפרש בב"י (בפי הראשונים) שהוא נס נגלה.

(4) שבת לב, ב. וצע"ק מאי קמ"ל השי"ד.

(5) יתרו כ, יב. ואתחנן ה, טז.

(6) וראה ספרי כאן (פסוק יט. הובא ברש"י), וכן לחד מ"ד שבת שם — דלמען ירבו גו"י קאי גם על ת"ת.

(7) ע"ז יא, א. מנחות לג, רע"ב. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א (הובא לקמן בפנים ס"ו). זח"ב לו, רע"א. זח"ג רסג, ב. רסו, א. ועוד.

(8) וגם לפי השני כן הוא, אלא שאין זה מספיק לבאר ששניו תהי' גדולה מזה" בעיני האדם.

(9) בלקוטי לוי"ץ לזחר שם (ע נס) מפרש מ"ש בזהר (בכתוב שמי ושוי לפתח"ך) דקאי על השם שדי' שבחוץ המזוזה שהוא השומר, ר"ת שומר דלתות ישראל, אבל בנצו"א שם (מרמ"ז שם) מפרש דקאי על כללות המזוזה שעולה שם אדני'. וגם בלקוטי לוי"ץ שם כ' (דרק). יותר קרוב לפרש"י דקאי על שדי' (כי לפירושו (דהנצו"א) ששמי קאי על

(8) לשון הטור שם.

(9) לטור יו"ד שם.

(10) וראה עוד ביאורים במ"ש בטור, גדולה מזה" —

בב"י שם. פרישה שם. ט"ז שם. ועוד.

המזוזה גימט' אד', הרי תיבת מזוזה וכן שם אד' אין נכתב במזוזה ואיך אמר כתוב שמי', אבל אינו שולל פירוש הנצו"א.

ו"ל דיש יתרון גם בפי הנצו"א, כי מפשטות לשון הזהר. בכתוב שמי ושוי לפתח"ך משמע, דקאי נלא (רק) על ענין פרטי במזוזה (שדי', או אפילו והי' שמבפנים ושדי' שמחוץ שביחד גימט' שמי' — לקולו"ץ שם. ומסיים ד.שוב מצאתי כן ברמ"ז) — כ"א על כללות ענין המזוזה.

יש לקשר זה דכללות ענין המזוזה הו"ע ד.כתוב שמי' (ועי'ז) אגב כו' לנטרא לך"י — עם המבואר בסידור (רעה, ב ואילך) דמזוזה כוללת כל המצות ושקולה כנגד כל המצות, כי היא בחי' או"מ כללי שלכן היא שומך כללי לשמור כל אשר לאדם כו' — ועי'פ הידוע (לקו"ת בהר מא, רע"ג. דרמ"צ קוב, ב. ד"ה אתה אחד תשיב פ"ב. ועוד) דמה שנקרא „שם" בלשון המקרא נקרא אור בלשון הזהר והמקובלים, ואור הרי אין בו התחלקות (כי זה נעשה ע"י הכליט).

רו זה¹⁷ מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה (דלשמה) בנחת. כו"י; און ווי ער איז אויך מאריך אין דעם אין פירוש המשניות שלו¹⁷, וואו ער זאגט, אז די וואס זיינען נאך ניט „משיגין האמת עד שיהיו כמו אברהם אבינו ע"ה" — „מזרין אותם ע"ז ומחזקים כוונתם" צו טאן מצות צוליב זייער שכר.

אבער לאידך איז מובן, אז ווען מ'איז מקיים א מצוה בלויז צוליב איר שכר, פעלט דאן אין שלמות הקיום פון דער מצוה, וויבאלד דאס איז „שלא לשמה"; נאכמער: אפילו ווען ער טוט א מצוה כדי צו מקיים זיין „מצות בוראו"¹⁸, ער איז אבער דערביי מכוון „אף להנאת עצמו"¹⁸ — ער גיט צדקה „בשביל שיחי בני או שאחי בן עוה"ב"¹⁸, וואס כאטש ער איז „בדבר זה"¹⁹ א „צדיק גמור" — איז עס נאך ניט דער שלימות'דיקער אופן פון קיום המצוה²⁰.

משא"כ בענין השמירה של המזוזה, י"ל אז וויבאלד דאס איז (ניט בתור שכר פאר דער מצוה, נאר) א תוצאה (און א חלק) פון דער מצוה גופא, איז דאס ניט קיין חסרון אין שלמות הקיום ווען דאס ווערט געטאן צוליב שמירה, ווארום דאס איז דאך מעניני המצוה; נאך מער, כנ"ל פון תוספות, דאס איז מטרות המצוה — „לשימור עבדי".

נאך מער: דער ענין השמירה איז ניט קיין זייטיקע, הנאה וריוח' פון מצות מזוזה, נאר דאס איז א עיקר אין מצות מזוזה, ובלשון התוספות¹¹: „לשימור עבדי"¹¹.

ג. מצד דעם יתרון אין מצות מזוזה — אז דער גוף המצוה איז א שמירה — איז דא א חילוק צווישן דעם אופן הקיום פון מצות מזוזה און דעם אופן הקיום פון אנדערע מצות:

בכלל — מיט בריינגען בפירוש דעם שכר המצוות, איז די תורה אויסן ניט סתם צו דערציילן וועגן דעם, נאר — כפשוטו¹² של מקרא — צו מחזק¹³ זיין דורכדעם און מרזו זיין דעם קיום המצוות. חז"ל¹⁴ זאגן דאך: „לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה כו"י, און דער רמב"ם ברענגט עס אראפ להלכה אין הל' תשובה¹⁵, און איז מסביר אז אזוי מוז זיין דער סדר הלימוד: „הקטנים וכו' אין מלמדין אותן אלא כו' וכדי לקבל שכר עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה מגלין¹⁶ להן

(11) מנחות מד, א ד"ה טלית. וראה רש"י פסחים ד, א ד"ה חובת.

(12) וראה כו' הקמת מזוזה: „לכך קבעה לנו תורה מצות מזוזה .. כדי שנתכוין אל העיקר הזה .. שהשמירה חלה בנו ושופעת עלינו וכו", עיי"ש בארוכה.

(13) ע"ד ההלכה ראה חולין ק, ב. ירוש' ב"ב ספ"ה.

(14) ראה פרש"י ר"פ אחרי.

(15) פסחים ג, ב. ושי"ן.

(16) פ"י ה"ה (וכן בהל' ת"ת פ"ג ה"ה). והנה ברמב"ם כ', בתורה' (כבירוש' חגיגה פ"א ה"ז) — אבל בפסחים שם — „בתורה ומצות". וראה קריא להל' ת"ת לאדה"ז (פ"ד ס"ג) דמבאר דעיקר החידוש הא' בתורה וצריך לאשמעינן, משא"כ במצות.

(17) כ"ה בדפוסים שלפנינו. וי"ג, יתרה ואחר כך מגלים, וי"ג, יתרה ומגלים' (רמב"ם ס' המדע, ירושלים תשכ"ד).

(17) ראה שבת (פח, א) מי גילה לבני רו זה — הקדמת נעשה לנשמע. וי"ל דתלוי בזיו. וראה לקו"ת במדבר יג, ד.

(18) סנהדרין ר"פ חלק (סד"ה וכת החמשיית). וראה חתר שם טוב (קה"ת) נו, א.

(18) ל' רש"י פסחים ת, ריש ע"ב ד"ה ה"ז. וראה תוס' שם ד"ה שיוכה.

(18) פסחים שם, סע"א ואילך.

(19) ל' רש"י שם. ועד"ז ברש"י ב"ב, ב ד"ה ה"ז.

(20) ראה עיון יעקב לע"י פסחים שם.

השמירה וואס מ'האט פון דער מצוה, ווארום ער וואלט זי מקיים געווען מיט דעם זעלבן חשק והידור ווען עס וואלט דערביי ניט געווען קיין ענין פון שמירה כלל, נאָר עס דאַרף זיין „לקיים מצות הבורא ית“; אָבער לאַידך מעג מען בעת מעשה האָבן אין זינען, אַז די מצוה באַשטייט אין דעם, וואָס דער אויב־ערשטער האָט געהייסן אַ אידן מאַכן אַ שמירה אויף זיין בית —

און אפילו דאָן, ווען מ'טוט די מצוה בלויז צוליב דער תועלת השמירה, איז עס קיום המצוה (נאָר וואָס דען —) שלא לשמה, וואָס אויך דעמאָלט (באָ זייער מצב בדעת וחכמה וכו') איז כּנל (בלשון הרמב"ם): „מזרין אותם ע"ז ומחזקים כּוונתם“.

ד. לכאורה קען מען אויף דעם פרעגן: דער רמב"ם²⁴ פסק'נט (און דער טור²⁵ ברענגט עס אַראָפּ): „אלו שכותבין מבפנים שמות המלאכים .. הרי הן בכלל מי שאין להן חלק לעוה"ב שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה וכו' כאילו הוא קמיע של הניית עצמן וכו'“ —

ד.ה. אַז דאָס וואָס די מזוזה ווערט באַטראַכט ווי אַ „קמיע של הניית עצמן“ (צוליב אַ שמירה) איז עס ניט בלויז אַן ענין פון שלא לשמה, נאָר אויך אַ „טפשות“, און נאָך מער — „ה"ה בכלל מי שאין להם חלק לעוה"ב“²⁶?

[דאָס וואָס דער רמב"ם זאָגט אַז „בטלה המצוה“ — מ'איז מבטל די מצות מזוזה (וי איז פּסול), איז ניט שייך בנוד"ד, ווייל דער פּסול איז (ניט צוליב

נאָכמער: איינער פון די טעמים²¹ וואָס מ'דאַרף קובע זיין די מזוזה „בטפח הסמוך לרה"ר“ איז „כי היכי דתינטרי“, ד.ה. אַז דאָס וואָס די מזוזה איז אַ שמירה איז ניט נאָר וואָס מ'קען עס האָבן אין מחשבה בעת קביעת המזוזה, נאָר דאָס באַשטימט דעם אופן קיום המצוה, און דאָס קומט במעשה בפועל²² — ווי דער טור²³ ברענגט עס דאָרט אַראָפּ בהמשך דבריו.

ג. לכאורה קען מען פרעגן: דער טור אַליין איז דאָרט מסיים (נאָכן אַראָפּ־ברענגען דעם אויבנדערמאָנטן דין): „ומ"מ לא יתא כּוונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא ית' שצונו עלי“ — אַז מ'זאָל ניט מכוון זיין אַז די מזוזה איז לשם שמירה?

איז אָבער — דער טור זאָגט דאָס ניט בלשון של איסור, אויך איז ניט מסתבר, אַז דער טור קומט דאָ זאָגן אַז מ'דאַרף בכלל ניט טראַכטן ביי קיום מצות המזוזה אַז דאָס איז אַ שמירה — ווייל, כּנ"ל, מה־דאָך אַז אופן קיומה איז דוקא דורך אַ פעולה וואָס ווייזט אַז ענינה איז שמירה, איז דאָך כ"ש אַז מ'מעג טראַכטן זאָז מחשבה;

נאָר דערמיט איז ער נאָר שולל אַז ביים קיום מצות מזוזה דאַרף ניט זיין די כּוונה אַז מ'טוט עס צוליב דער תועלת

(21) מנחות לג, ריש ע"ב.

(22) וכן כּוונתם שם שד"י מבחין שהוא ר"ת „שומר דלתות ישראל“ (סידור הארז"ל (כוונת מזוזה). משנת חסידים מס' מזוזה פיג מיט. ובכל בו ה' מזוזה (הובא בדי"מ י"ד סרפ"ח): שומר דירת ישראל), ובוח"ג רסו, א (וראה שם ע, ב); שד"י מלבר למהוי נטיר ב"נ מכל סטרין מלגאו ומלבר. וראה בחיי ואתחנן ו, ט. וראה דרכי משה (ורמ"א) י"ד ס"ס רפה: „גיח ידו כו' ויאמר ה' שומרי כו' ועוד.

(23) י"ד שם.

(24) ה"ל מזוזה פיה ה"ד.

(25) י"ד ס"ס רפח.

(26) ראה שד"ח כללים מ"ם כלל ק"ד.

ווערטער „כאילו הוא קמיע של הניית עצמו“: „כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם“:

דאָס װאָס זײ שרײַבן אַרײַן אין דער מזוזה „שמות המלאכים וכו׳“ (הגם די מזוזה אַליין איז אַ שמירה), איז אַ באַװײַז אַז בײַ זײ איז די מזוזה אינגאַנצן נײַט קײַן ענין של מצוה (— װײַל װאָס פאַר אַן אַרט האָט עס צו מוסיף זײַן אין דער (מצוה²⁹ און) שמירה של הקב״ה?); נאָר אַ „קמיע של הניית עצמו“, אַז דאָס איז צוליב זײַנע הנאות, װאָס זײַנען „הבלי העולם“:

און דעריבער איז עס אַ טפשות, װאָרום אַ מזוזה איז אַ שמירה נאָר דער-פאַר װאָס דאָס איז אַ מצוה און זײ טוט אויף די שמירה, אין דער צײַט װאָס זײ (דורך מוסיף זײַן אין דער מזוזה) נאָרן זיך און מײַנען, אַז די שמירה איז נײַט פון דער מצוה, נאָר פון אַ „קמיע של הניית עצמו“, װאָס מהאי טעמא איז בײַ זײ רעכט אַז סײַז אַ „דבר המהנה בהבלי העולם“: און דעריבער „אין להם חלק לעוה״ב“, ע״ד װי מײַנען עס אינעם דײַן³⁰ אַז די װאָס „עושין דברי תורה רפואת גוף“ זײַנען זײ „בכלל הכופרים בתורה“, װײַל תורה איז נאָר „רפואת נפשות“³¹.

(29) משאײַכ לשכותבים .. מבחזן .. שדי״י — ד,אײן בזה הפסד לפי שהוא מבחזן (רמב״ם הל' מזוזה שם).

(30) רמב״ם הל' ע״ז שם.

(31) בראש׳ (שצײון בהערה 27) כ׳ בקיצור ד,בפנים אין להוסיף מאומה כ׳ שנראה כאילו מכײן לעשות לו קמיע לשמירה — ומדהמיט (ממש הרמב״ם): א) דאין לו חלק לעוה״ב, ב) שהוא טפס, ג) שחושב שהוא „דבר המהנה בהבלי העולם“ — משמע, שמצד זה לחוד שמכײן שהמזוזה היא שמירה אסור,

אבל מה שמדגיש „קמיע לשמירה“ מוכח, דהאסור הוא רק שמכײן שהמזוזה אינה מצוה כ׳א „קמיע“ כפנים [וסיום דברי הראש׳, אלא יעשה

דעם װאָס „עשו מצוה גדולה כ׳ כאילו הוא קמיע כ׳“, (נאָר) צוליב דעם װאָס מײַהאָט מוסיף געװען („שמות המלאכים וכו׳“) אין פנים המזוזה — און דער רמב״ם פסקײַט אין דער פריערדיקער הלכה: „הוסיף מבפנים אפילו אות אחת הרי זה פסולה“²⁷;

און דאָס װאָס דער רמב״ם איז ממשיך „שעשו מצוה גדולה וכו׳“ איז (נײַט קײַן טעם נאָר) אַ הוספה אויף „בטלו המצוה“, און אַ הסברה ונתינת טעם אויף „ה׳ה בכלל מי שאין להם וכו׳“.

ה. אָבער אין אמת׳ן קען מען נײַט לערנען אין דער הלכה פון רמב״ם, אַז דער איסור באַשטייט נאָר אין דעם װאָס ער האָט אַ כוונה שלא לשמה (צו נוצן די מזוזה אַלס אַ שמירה ל„הניית עצמו“) — װײַל נוסף אויף דעם, װאָס סײַז שװער צו זאָגן אַז צוליב דעם זאָל ער אָנגע-רופן װערן „טפש“ — װײַבאַלד אַז לשימור עביד (כנײַל) — און בפרט בײַ אַז „ה׳ה בכלל מי שאין להם חלק לעוה״ב“ — בשעת׳ן פסײַד מפורש אין רמב״ם²⁸ אַז „הבריא שקרא פסוקין כ׳ כד׳ שתגן כ׳ ה׳ז מותר“, ד.ה. מײַעג נוצן דברי תורה אַלס אַ הגנה און מײַזאָגט נײַט אַז דורך דעם מאַכט ער פון תורה אַ „קמיע של הניית עצמו“ וכו׳;

נאָר דער רמב״ם אַליין איז עס מסביר דערמיט װאָס ער איז מוסיף (נאָך די

(27) וראה ראש׳ סוף הל' מזוזה שלו (ועד׳ז בפסקי הראש׳ לרייף הל' מזוזה בסופם) — נעתק בטור שם — דכתב רק, שבפנים אין להוסיף מאומה כ׳ לפי שנראה כאילו כ׳ קמיע לשמירה כ׳, ולא כתב שעײַז „בטלו המצוה“ — כ׳ לא הביא (ועד׳ז בטור שם) בכלל פסק הרמב״ם, דהוסיף מבפנים אפילו אות אחת ה׳ז פסולה (ועד׳ז בשו״ע וברמא׳ שם) כ׳ רק דאסור להוסיף מבפנים, ולא שהמזוזה נפסלת עײַז). ואכײַמ.

(28) הל' ע״ז פײַא הי״ב.

ובפרט ווען ער טוט עס ניט בלויז אלס א שמירה, נאָר ער איז מכוון צו מקיים זיין א מצוה פון דעם אויב-ערשטן, וואָס ער האָט געהייסן אַרױפ־לייגן אַ שמירה אויפן פתח הבית — איז ער דעמאָלט מקיים די מצוה בשלימותה.³⁴

ו. עפ"י האמור לעיל, אַז די שמירה וואָס ווערט אויפגעטאָן דורך מזוזה איז ניט אַ „שכר“ אָדער „סגולה“ נוספת אויף דער מצוה, נאָר דאָס איז מענין המצוה גופא — ווערט פאַרשטאַנדיק אַ דבר פלא וואָס מ'געפינט בקשר צו מצות מזוזה:

די משנה (אין מס' כלים³⁵) רעכנט אויס כמה כלים וואָס האָבן אַ בית קבול (און דעריבער „הרי אלו טמאין“), און איינער פון זיי איז: „מקל שיש בו בית קבול מזוזה“. זאָגט דאָרט דער תוספות יר"ט: „ואפשר שהיו אנשים בזמן המשנה נושאים מזוזה עמם וחשבו זה למצוה ולשמירה להם“;

וואָס פון דעם וואָס מ'ברענגט אַראָפּ די מצאות פון „מקל שיש בו כו"ז צוליב שמירה און מ'איז עס ניט מבטל³⁶, איז משמע, אַז אַט די הנהגה האָט אַז אַרט³⁷.

ובאמת איז משמע (און נאָכמער — מוכח) פון ירושלמי, אַז די מזוזה גופא האָט אין זיך סגולת השמירה, אפילו ווען ס'איז דערביי נ'טאָ ענין קיום המצוה:

(34) וראה רמב"ם שם (נעקט לעיל הערה 29) בנוגע לכתובת שם שדי מבחז ד., אין בזה ה"פסד — אף שענין שמירה, כנסמן לעיל הערה 22.

(35) פי"ז מט"ז.

(36) ומ"ש בתווי"ט, „וחשבו זה, דמשמע דאינו כן — קאי על „למצוה“ (ושמירה של מצוה). אבל ראה תוס' אנשי שם שם.

(37) ולהעיר, דעל שולחן הכתיבה והלימוד של כ"ק מ"ח אדמו"ר היתה מונחת מזוזה — ראה לק"ש ח"ט ע' 261.

משא"כ ווען איינער איז קובע אַ מזוזה כשירה און איז גאַרניט מוסיף אין דער מזוזה, נאָר ביים קיום המצוה האָט ער די מחשבה אַז ער טוט עס ווייל ער וויל די שמירה פון דער מצוה³², איז עס לכל היותר אינעם גדר פון קיום המצוה שלא לשמה.³³

המצוה כתיקונה לקיים מאמר הבורא ית' והוא ישמרנו וצלנו. ע"ד י' מיננו" — הי"ז גופא כוונת האדם, שעושה מצוה שע"י. הוא ישמרנו וכו"ו]. ומה שהשמיט הרא"ש כהנ"ל — כי איירי גם כשאנו מכוין שהמזוזה היא קמיע כו' דמי' אסור להוסיף בפנים המזוזה כי, נראה כאילו מכוין כו"ו.

(32) ולהוסיף: אם לא הוסיף שמות המלאכים כו', גם אם כיוון שהמזוזה היא, קמיע של הניית עצמן .. דבר המנהג בהבלי העולם, אין ברורה דעת הרמב"ם האם ע"יו נפסלת המזוזה, דאפ"ל דאף שהעושה כן הוא טפש ואין לו חלק לעוה"ב, מ"מ, המזוזה כשירה. וראה לעיל הערה 27.

(33) ומ"ש בכס"מ (להל' מזוזה שם) בתי' הבי': וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקביה וממילא נמשך שתשמור הבית — י"ל דאין כוונתו שזהו האיסור והטפשות, כ"א בא לתרץ מ"ש הרמב"ם, שעשו כו' כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כו", דלכאורה משמע שבפועל אינה (שהמזוזה אינה שמירה כו') — ועל זה כותב ב' ענינים: א) דאין הכי נמי שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה לא"י המלאכים הכתובים בה מבפנים" — היינו, שמזוזה זו (שהוסיף בה שמות המלאכים כו') אינה שמירה. ב) וגם אין הכוונה בעשייתה כו' אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקביה וממילא נמשך שתשמור הבית" — דגם מזוזה כשירה אינה. קמיע" כ"א מצוה, וע"י המצוה, ממילא נמשך שתשמור הבית" [בסגנון אחר: זה ש, ממילא נמשך שתשמור הבית" הוא ג"כ חלק מהמצוה. וע"ד הנ"ל הערה 31 בדעת הרא"ש].

(*) בפסקי הרא"ש להר"ף: וצ"לנו, ובטור: והוא שומרנו והוא יצילנו.

(**) הטעם שהכס"מ מוסיף, לא המלאכים וכו"ו ואינו מסתפק במ"ש, שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה" (וכאן אינה כתובה כתקנה שהרי הוסיף בפנים המזוזה) — כי באם היו המלאכים שומרים: ז) הרי מזוזה זו היא קמיע ג"כ — היפך ממשיך דרך, כאילו. 2) אין הכרח שעשו המצוה קמיע — כ"א רק שמות המלאכים.

שאינן הבית משתמר בה עד שיקבענה בצורת הפתח כהילכתה".

[און כאַטש די גמרא דערציילט דאָרט, אַז „של בית מונבז המלך היו עושין בפונדקוֹתיהוּ כן זכר למזווה", און ווי מ'געפינט בכמה מצות, אַז מ'מאַכט אַ זכר צו אַ מצוה (ווען מען קען איר ניט מקיים זיין), אַזוי ווי די „זרוע" וואָס מ'נעמט בליל פסח זכר צום קרבן פסח" — געפינט מען אַבער ניט אַז דורך אַ זכר" 46 זאָל מען באַקומען דעם שכר המצוה כו'; וכמובן הטעם — הגם דאָס איז טאַקע אַ „מעין" און „זכר" (ע"פ תורה) צו דער מצוה, איז אַבער דער שכר פאַרבונדן מיטן קיום המצוה.]

ע"פ הג"ל איז מובן: וויבאַלד די שמירה שיע"י המזווה איז פאַרבונדן מיטן גוף המזווה, במילא איז שייך אַז אַ מעין פון דעם ענין השמירה איז פאַראַן אין דער מזווה אליין, אפילו איידער מאיז דערמיט מקיים מצות מזווה, וויבאַלד זי איז געשריבן געוואָרן לשם מזווה וכו', אַדער אפילו ווי באַ ארטבון.

ז. דערמיט קען מען אויך מסביר זיין אַ פלאַדיקן סיפור, וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט דערציילט" 46: בעת ער האָט זיך געפונען אין מאסר, האָט מען ביים ערשטן פאַרהער אים געפרעגט צי ער ווייס וואו ער געפינט זיך? דערויף האָט ער געענטפערט: „אודאי ווייס

עס ווערט דערציילט אין ירושלמי" 38, אַז רבינו הקדוש האָט געשיקט אַ מזוזה צו ארטבון — אַ נכרי" 39 — און האָט אים געזאָגט אַז ער שיקט אים „מילה דאת דמך לך והיא מנטראַ לך"; ד.ה. הגם אַז אַ נכרי איז ניט אין גדר פון קיום מצות מזווה" 40, פונדעסטוועגן איז אויך אין דעם פאַל שייך דער ענין פון „מנטראַ לך" וואָס איז דאָ אין מזווה.

[ובפרט לויטן המשך און אויספיר פונעם סיפור, וואָס ווערט געבראַכט אין שאלתות" 40, אַז דורך דעם וואָס ארטבון האָט גענומען די מזווה וכו' האָט זיך גלייך אויפגעטאַן די שמירה און „מיד ברחא אותה שדה כו'"].

ולכאורה איז עס אַ דבר תמוה: וויבאַלד מ'האָט זיך נוהג געווען אַריינ-צוטאַן אינעם „מקל" אַ מזווה דווקא, איז עס דאָך אַ הוכחה אַז מ'האָט דאָס גענומען ניט אַלס סתם אַ פרשה פון תורה (וועלכע איז — בכלל — מגין" 41), נאָר אַלס (שמירה פון) אַ מזווה — ווי איז דאָ שייך דער גדר פון שמירה פון אַ מזווה? דער דיין" 42 איז דאָך, אַז „תלאה במקל פסולה", און ווי די גמרא" 43 איז נאָך מדגיש: „סכנה ואין בה מצוה", וכפירוש רש"י" 44 „סכנה — מן המזיקים

(38) פאה פ"א היא. הובא בביר ספליה.

(39) בפני משה לירושלמי שם כ' שהי' יהודי חשובי. אבל ראה בס' שהובאו בעמודי ירושלים (לר"י אייזנשטיין) לירושלמי שם. שדיח כ"ך ט דברי חכמים סקליה.

(40) ויתרה מזה, בית בשותפות נכרי פטור ממנו (ש"ע י"ד ר"ס רפו. עיי"ש במרדכי וכו').

(40*) ס"י קמו.

(41) ראה רמב"ם דלעיל בפנים ס"ה (ע"פ שבויעט טו. ב.).

(42) מנחות לב, סעי'ב. רמב"ם ה"ל מזווה פ"ה ה"ח. טור י"ד סרפ"ט.

(43) מנחות שם.

(44) אבל ראה תוס' שם ד"ה סכנה.

(45) שיש לו קצת שייכות להקרבו, שלכן עושים כמה הרחקות שלא יהא כל דמיון להקרבו — ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' ו (בהוצאת תש"ג ולאח"י).

(46) משא"כ בלימוד תורת הבית (ביהמ"ק) שהוא לא רק כזכר למקדש, מפני דציין בעי דרישה (רי"ה ל, א), כ"א בעיקרו מפני שיעיז, מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית" (תנחומא פ' צו יד. ויקר פ"ו ג). וראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 412 ואל"כ. (46*) ספר השיחות תש"ב ע' 82.

מברר ⁵⁰ געווען אט די הלכה, אז דער אָרט וואו ער האָט זיך געפונען איז פטור ממזוזה, וואָס דערמיט האָט זיך אויפֿ-געטאָן די שייכות צום ענין המזוזה אין אַ צווייענדיקן אויפֿן: (א) דורכן לימוד פון הלכות מזוזה איז דאָ פּס"ד חז"ל, כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו' ⁵¹ — כאילו ער איז דאָן מקיים מצות מזוזה: (ב) דורך דעם וואָס ער האָט מברר געווען די הלכה אז דער בית (ער איז בגדר וכתבתם על מזוזות ביתך) ⁵² — אָבער בנדויז' איז פטור ממזוזה — האָט עס פועל געווען אַ שייכות (ניט נאָר מיט „תורת" מזוזה, נאָר אויך) מיט מצות מזוזה — אַ שייכות שלילית: דער בית איז פטור ממזוזה ⁵³.

(50) ראה אגה"ק סכ"ו (קמ"ד, ב): והמשכיל יבין ענין פלא כו' — ולהעיר דחדר החקירה פטור ממזוזה מפני דאגו. ביתך, בית דיר כו' — מפני הוזהא כו' אסור לקבוע בו מזוזה, ובכ"ז מדמה ז"ל. ואכ"מ.

(51) מנחות ק"א. א. הובא להלכה בשו"ע אדה"ז אר"ח ס"א ס"יא (במהדו"ת — סוסיא).

(52) משא"כ בשא"ן בו ד' אמות על ד"א וכי"ב (שו"ע י"ד סרפ"ה ס"יג).

(53) שוהו אחד מהביאורים במ"ש (שו"מ"ס יח, יג). תמים תהי' עם ה"א' ומפרש אדה"ז (לקרי"ת נצבים מה, ג) שעי' המצות האדם שלם (תמים) ככל אברי נפשו משא"כ אם חסר מצוה א' חסר א' מאברי נפשו כו' — דלכאורה: מכיון שיש תרי"ג אברי נפשו כנגד תרי"ג מצות (ראה אגה"ק סכ"ט בתחילתו), הרי' במצב שא"פ לקיים מצות מסויימות (כמו בזמן שאין ביהמ"ק קיים, וכי"ב) נמצא שא"פ להאדם להיות תמים' בכל אברי נפשו?

וי"ל [נוסף ע"ז שמוזה גופא שנמצא במצב שא"פ לו לקיים מצות אלו הי' הוכחה שכבר קיים אותן בגלגול הקודם — ראה אגה"ק שם — הרי' שאו שלימות האברים התלויים במצות אלו היא ע"י: (א) לימוד, תורת' מצות אלו שעי'ו, כאילו הקריב כו'. (ב) זה גופא שמקיים מצות התורה שלא לעשות מצות אלו במצב שאסור לעשותם (לא להקריב קרבן כו', וכי"ב) הוא שמירת (דיני) המצות. ולהעיר מלקריש ח"ה ע' 148 הערה 45. — ראה בכ"ז קרית ספר להמב"ט בהקדמתו פרק ז.

איך, אז איך געפי'ן זיך אין אזא פלאץ, וואָס איז פטור פון אַ מזוזה, עס איז דאָ ערטער וועלכע זיינען פטור פון אַ מזוזה, ווי בית דיר של סוסי"ם ובית הכסא'.

ולכאורה אינו מובן: פאָרוואָס האָט כ"ק מו"ח אדמו"ר אויסגעקליבן אַז ענין שלילי' — אַז דאָס איז אַ מקום וואָס איז פטור פון מזוזה? לכאורה וואָלט געווען מער מתאים צו ענטפערן מיט אַז ענין חיובי, אַז ער געפינט זיך אין אַן אָרט וואָס (אויך) דאָרט איז דאָ השגחה פרטית ⁴⁸ — ובפרט אַז ער איז דאָס מדגיש דערציילענדיק פּרטי האמאטר פאָר'ן פאָרהער און נאָכדעם — אַז ס'איז „מלא כל הארץ כבודו" וכדומה?

ובמיוחד אַז כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט געוואָלט ווייזן (ווי ער האָט דערציילט כמה פעמים ⁴⁹) אַז ער פירט זיך מיט אַ תקיפות און רעכנט זיך אינגאַנצן ניט מיט זיי, ביז אַז זיי זיינען „כאילו אינם וכאין ואפס ממש" ⁵⁰ — וואָלט דאָך געפאָסט צו זאָגן דוקא ענינים הנ"ל?

נאָר דער ענין איז דעם — י"ל: כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט אויך דאָרט, אין מאסר, געוואָלט האָבן די שמירה פון מזוזה; וויבאָלד עס איז ניט געווען שייך צו מקיים זיין די מצוה כפשוטה, האָט ער דערביער געטאָן וואָס ער האָט געקענט אויף צו מאַכן אַ „זכר" צום ענין המזוזה, און נאָכמער — רעדן אין תורת מזוזה (וואָס דורכדעם ווערט נמשך אַ מעין פון שמירת המזוזה).

און דערפאָר האָט ער געזאָגט און

(47) ראה פתחי תשובה י"ד סרפ"ו (סק"ב) דעשיו פטור כיון ד, ורא"ה בחוש דנפשי זוהמיהו'.

(48) להעיר מלקריש ח"ד תרכ"ב, בהערה.

(49) ראה ספר השיחות שם. לקריש ח"ד תרכ"ב, א. תרל"ט, ב. סה"ש תש"א ע' 138.

(49) סה"ש תש"א שם.

— בסגנון אחר קצת:

זאל זיין אנגעקלאפט כהלכתה;

און די השתדלות דארף זיין סיי ביי אנשים, און סיי ביי נשים וועלכע זיינען מחוייב אין מזוזה פונקט ווי אנשים,⁵¹ ובפרט ווי די גמרא⁵² איז מסביר: „גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי“⁵³ [ועוד: זיי-ענדיק די „עקרת הבית“, ליגט אויף איר א ספעציעלע פליכט צו באווארענען עניני הבית — במילא אויך שמירת הבית דורך „מזוזות ביתך גוי“];

און דורך דעם ווערט א שמירה אויפן בית און אויף אלץ וואס געפינט זיך אין בית, און נאכמער (ווי עס שטייט אין זוהר⁵⁴): די שמירה איז אין אן אופן פון „הוי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם“ — אפילו ארויסגייענדיק פון בית,

און וויבאלד אז כל ישראל ערבים זבי⁵⁵, און אלע אידן זיינען א „קומה אחת“⁵⁶, איז פארשטאנדיק, אז דורך דער הוספה פון קיום מצות מזוזה פון יעדער איינציגן חדר המחוייב במזוזה — ווערט ניתוסף אויך אין דער שמירה פון דער גאנצער קומה, פון כל ישראל, פון יעדער איד, אנשים נשים וטף, בכל מקום שהוא,

ובלשון הכתוב: הוי ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

(משיחות הגה"ש ושא"פ בהעלותך תשכ"ז,

י"ב תמוז תשל"ד)

57 משנה ברכות (כ, ריש ע"ב). רמב"ם הל' מזוזה פ"ה ה"י. טושי"ע יו"ד סו"ס רצ"א.

58 קדושין לד, א. יומא יא, ב.

59 וראה „מילואים“ — עה"ג בשו"ע הוצאת ראם (אופסעט ממנה) — ליו"ד סרפ"ה, שמתעם זה יש דין קדימה למצות מזוזה לשאר מצות שהנשים מחוייבות בהן כיון שחיהו תלויות בה (משא"כ אנשים כו), עיי"ש.

60 ח"ג רסג, ב. וראה רמ"א יו"ד שם ס"ב.

61 שכועות לט, סע"א.

62 לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

די שייכות פון א בית צו א מזוזה קען זיין אויף צוויי אופנים: א) א בית וואס איז מחוייב אין מזוזה, איז די שייכות אין אן אופן חיובי — דורך קובע זיין די מזוזה על פתח הבית. ב) א בית וואס איז פטור ממזוזה — איז די שייכות אין אן אופן שלילי: מען פאלגט אויס ציווי התורה און מאיז ניט קובע דארט א מזוזה —

ו"ל אז דאס איז געווען דער טעם פון כ"ק מ"ח אדמ"ר, וואס ער האט בוחר געווען צו זאגן אז ער געפינט זיך אין א בית וואס איז פטור ממזוזה, ווייל דאס האט ממשיך געווען א ענין של שמירה פון מזוזה.

ח. פון דעם אלעם איז פאָר-שטאנדיק דער גודל הזכות וואס איז דא אין דער השתדלות אין „מבצע מזוזה“ ובפרט בימינו אלה:

אידן זיינען דאך ככבשה אחת בין ע' זאבים⁵⁴, וואס זייער הילף איז דער „רועה שמצילה ושומרה כו“⁵⁵; ובמיוחד נאך די לעצטע מאורעות, אין וועלכע מ'האט געזען במוחש אז עס האט געפעלט אין די בתים פון די געליטענע, אין קיום מצות מזוזה⁵⁶, וואס דער שם, געשריבן אין אן אופן אז מען זאל עס זעהן ווען די מזוזה איז שוין צוזאמען געוויקלט איז ש"ד"י ר"ת שומר דלתות ישראל⁵⁶ — איז דער שם (ושמירתו) ניט געווען באַ זיי —

דארף זיין די השתדלות הכי גדולה אז יעדער אידישע הויז זאל האבן א מזוזה אויף אלע טירן המחוייבים במזוזה און זי

54 תנחומא תולדות ה.

55 כמדובר בארוכה בהתעודיות דש"פ

מט"מ, אור ליום כ"ט תמוז, וש"פ חוון תשל"ו.

56 ראה לעיל הערה 22.